778

206
U-25

(ՔՆՆԱԳԱՏԵԼԻ)

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՓԽԻՍԻ ՀԱՅ

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԿԱԶՄԵՑ

Տիխլայի առաջին մասի գործակալ

ԳՐԻԳՈՐ ԱԻԱԳ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻ

ՏՓԽԻՍ

Տպարան «Գուտենբերգի»

1907

Dykl.

Ակ

Ա/360

Հ 3-384ա
206
Ս-25
23 SEP 2009

(ՔՆՆԱԴԱՏԵԼԻ)

ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՓԽԻՍԻ ՀԱՅ

ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

1706

ԿԱԶՄԵՑ

Տփխիսի առաջին մասի գործակալ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՒԱԳ ՔԱՀԱՆԱՅ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԻ

ՏՓԽԻՍ

Տպարան «Գուտենբերգի»

1907

24 JUN 2013

2778

39722-63

Типографія „Гуттенбергъ“

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Արդարութեան վերայ հիմնուած բարեկարգութիւնը, Աստուածանից ճառագայթած արև է, երկնային ցող ու անձրև է՝ որ բոլորին համահաւասար բեղմնաւորում է, բարեզարդում է և երջանկացնում, յաւոք սրտի պէտք է ասած, որ Տփխիսի հայ քահանաներիս մեծամասնութիւնը զուրկ է այդ արդարութեան ցողերի կենդանարար պարարուքներից, որովհետև անարդար բարեկարգութիւնը՝ քահանաներիս դիրքը մի այնպիսի վիճակների մէջ շփոթեցրել է, որ կենդանարար ցողերի պարարուքները բաժին ընկել է միմիայն մի կարգ քահանաների և դպիրների։

Ահա այն արդարութիւնը որի բարեկարգ շաւիղներովն ենք յառաջ ընթանում. ահա այն արդարութիւնը՝ որին կոչում ենք արդարութիւն, ինչ արդարութիւն, միթէ արդարութիւն է, որ քահանաներիս մեծամասնութիւնից մէկը տարեկան կատարում է մօտաւորապէս 100 օրէնք՝ մկրտութիւն, պսակ և թաղումն, այս 100 օրէնքիցը առաւելն ստանում է 200 ռուբլի. ըստ որում, գրեթէ կէս մասիցն աւել ձրի է կատարում, աղքատ և չքաւորներ լինելու առթիւ, իսկ մի կարգ քահանաներից մէկը կատարում է մի թաղումն՝ և ստանում է 500—1000 ռուբլի այս դեռ մի օրինակատարութիւնիցն է։

Միթէ արդարութիւն է, որ քահանաներիս մեծամասնութիւնը՝ շատ աշխատի՝ քիչ վարձատրուի, իսկ

փոքրամասնութիւնը քիչ աշխատի՝ շատ ու շատ վարձատրուի։

Մինչ արդարութիւն է, որ քահանաներիս մեծամասնութիւնը պարտքով ապրին նկուղներում, իսկ փոքրամասնութիւնը բանկային հաղարներով՝ պալատներում և ամառանոցներում։

Հրապարակաւ եմ գրում, ես 31 տարի քահանայութեան պաշտօն վարող՝ աւագ քահանայս, եօթն ամեայ Տփխիսի գործակալս՝ հանդերձ գործակալական ոճիկովս չեմ ստանում 200 տուն ծխերիցս տարեկան արդիւնք այնքան՝ որքան քաղաքիս մի կարգ քահանաների տիրացուներից մէկը. սա չեմ գրում ի լոյ, և ոչ կարծիքով, այլ գրածս՝ աչքովս տեսել եմ, ականջներովս լսել եմ, և հետաքրքրութեամբս ստուգել։ Եթէ ես գործակալս այս օրին եմ, ինչ օրի են լինելու պաշտօնակիցներիցս շատերը, նոյն և մեր դպիրները։

Ի՞նչ արդարութիւն է, և ո՞վ կ'յօժարի արդար խղճով լսել ու տեսնել, որ մեզանից շատերը՝ կրած աշխատանքների արդիւնքներից զրկուած՝ սգալի սրտով նստին ի լաց, իսկ միւս կարգը՝ հանդիստ միջոցաւ ոսկիները դիզած, լի համադամ կերակուրներով, ուրախ սրտով, ծիծաղ երեսով նստին ի հաց։ Իմաստունն ասում է «Զրկողին անհնարին է Աստուածանից ողորմութիւն գտնել, եթէ զրկանքը զրկուողին չ'դարձնէ»։

Ժողովուրդների աչք համարուածներ, ժողովուրդների կարող անձեր, բաւական համարեցէք այսքան զրկանքը, սորա առաջն առնելու համար ուշադրութիւն դարձրէք. ահա արդարութեամբ պատրաստած կանոնադրութեանս մի մի օրինակը ուղարկում եմ ձեզ և խոնարհաբար խնդրում, որ ուշադրութեամբ կարդաք քննադատէք, աւելորդ կէտերը՝ վերցնէք, պակասը՝ լրացնէք, իսկ եթէ սորա բաւական և գոհացուցիչ

գտնէք, այն ժամանակ՝ առանց ցոպէ կորցնելու ոտքի կանգնեցէք, արդարութեան բարեկարգութեանը դէմ գլուխ բարձրացնող անկուշտներին չթողնէք հրապարակ գալու և անիրաւութեամբ բարեկարգութիւնը խառնակելու, այլ ինքներդ եղէք որդիք զօրութեան, ինքներդ եղէք այս գեղեցիկ ու արդար կանոնադրութեանը ձայն բարձրացնողներ, և գործադրութեան վերայ դնելը յաջողացնող մեծ մարդ կոչուողներ։

Իսկ Դուք, ո թեմական բարձր Սրբազան Առաջնորդ Տէր-Գարեգին Արք-եպիսկոպոս Սաթունեանց, Դուք, եթէ կամենում էք Ձեր յետեւից մի լուսաւոր գիծ թողնել, ներբողներով փառաբանութեան յաղթանակ տանել, հաղարաւոր բերաններից օրհնութեան և գովաբանութեան ալէլուներ լսել, այսօրուանը՝ մի ձգէք վաղուան, այսօր և եթ աշխարհականներից և հոգևորականներից խառն ժողովներ կազմեցէք, և այս նշանաւոր գործը՝ ամենայն յաջողութեամբ ի կատար ածեցէք, այն ժամանակ կ'տեսնէք, որ արդարև մի մեծ գործք էք կատարել, մի մեծ գործք՝ որ քանի գնայ՝ այնքան գեղեցկանալու է և կատարելագործուելու. և միշտ յիշեցնելու է Ձեր անկեղծութեամբ վերաբերուիլը այս մեծ ու գեղեցիկ գործքին։

Գործակալ Տփխիսի

Դրիգոր աւագ քահանայ Մանդակունի

ՅՕԴՈՒԱԾ Ա.

1, Վանայ աւագ եկեղեցի

1, Ղևոնդ աւագ քահանայ Խարազեանց
2, Եղնիկ աւագ քահանայ Երզնկեանց
3, Գիւտ աւագ քահանայ Աղանեանց
4, Գրիգոր քահանայ Խօջաէնաթեանց
5, Գալուստ քահանայ Արուլեանց
1, Սարգիս սարկ. Ալիխանեանց
2, Սարգիս սարկ. Խուցեանց

2, Ծիրանաւոր Ռխտատեղւոյ եկեղեցի

6, Ղևոնդ քահանայ Տէր-Սարգսեանց

3, Սուրբ Սարգիս

7, Կոստանդիանոս քահանայ Արարատեանց
8, Եղնիկ քահանայ Ալխազեանց

4, Հրեշտակապետաց եկեղեցի

9, Բարկէն քահանայ Տէր-Խաչատրեանց

5, Կաթուղիկէ Ս. Աստուածածին

10, Ստեփաննոս աւագ քահ. Սամուէլեանց
11, Աշոտ քահանայ Թէմուրազեանց
12, Գրիգոր քահանայ Կախոյեանց
13, Յովհաննէս քահանայ Ամիրխանեանց

6, Բերդեհեմու Ս. Աստուածածին

14, Գրիգոր աւագ քահ. Տէր-Բարսեղեանց
15, Գէորգ քահանայ Մէհրաբեանց
16, Յովսէփ քահանայ Աբուլեանց

7, Կուսանաց Ս. Ստեփանոս

17, Արսէն աւագ քահանայ Բազրատունի

8, Քարափի Ս. Յակոբ

18, Յովհաննէս քահանայ Պապովեանց
» Օգնական Ղևոնդ քահանայ Մեհրաբեանց

9, Մողնեոյ Ս. Գեորգ

19, Սիմէոն աւագ քահանայ Զմշկեանց
20, Յովհաննէս քահանայ Տէր-Գրիգորեանց
21, Սահակ աւագ քահանայ Սահակեանց
22, Վարդան քահանայ Տէր-Ղևոնդեանց
3, Յակոբ սարկ. Պարոնեանց

10, Նորաշենու Ս. Աստուածածին

23, Գէորգ աւագ քահանայ Տէր-Տէրեանց
24, Դաւիթ քահանայ Գիրգիտեանց
25, Թադէոս քահանայ Երուանդեանց
26, Սարգիս աւագ քահանայ Շիրոյեանց

11, Աւետեաց Ս. Աստուածածին

27, Գէորգ աւագ քահանայ Աբուլեանց
28, Զաքարիա քահանայ Զարդեղեանց
29, Արշակ քահանայ Մինասեանց
30, Մեսրոպ քահանայ Տարիէլեանց

12, Ս. Նշան

31, Գրիգոր քահանայ Շերմազանեանց
32, Գարեգին քահանայ Առաքելեանց
4, Միքայէլ սար. Տէր-Յարութիւնեանց

13, Տափի-բաղի Ս. Գեորգ

33, Յովհաննէս աւագ քահ. Մարտիրոսեանց
34, Յովսէփ քահանայ Տէր-Պետրոսեանց

14, Զրկիենեանց ս. Կարապետ

35, Սիմէոն քահանայ Աբրահամեանց
36, Գրիգոր աւագ քահանայ Երզնկեանց

15, Վերայի ս. Խաչ

37, Գէորգ քահանայ Տէր-Աւետիսեանց
» Օգնական Աւետիս ք. Տէր-Աւետիսեանց

16, Շամբուռեցւոց Ս. Աստուածածին

38, Համազասպ ա. քահ. Տէր-Յովհաննիսեանց
39, Շմաւոն քահանայ Տէր-Բարսեղեանց
5, Սարգիս սարկ. Իփակեանց

17, Զորաբաղի Ս. Գեորգ

40, Գրիգոր աւագ քահանայ Մանդակունի

18, Էջմիածնեցւոց Ս. Գեորգ

41, Ներսէս աւագ քահանայ Աբովեանց
42, Բարսեղ քահանայ Տէր-Բարսեղեանց
43, Ղևոնդ քահանայ Մամիկոնեանց
6, Համբարձում սարկ. Քարիմեանց

19, Ս. Մինաս

44, Սարգիս աւագ քահանայ Իպիթեանց
45, Յարութիւն քահանայ Շախեանց

20, Նահանգական բանտի Ս. Վարդանանց եկեղեցի

46, Գրիգորիս քահանայ Մատինեանց

21, Խոջավանից Ս. Աստուածածին

47, Բարդուղիմէոս ք. Տէր Յարութիւնեանց

22, Նաւբլուղի ս. Գեորգ

48, Աղէքսանդր աւագ քահ. Վարդանեանց

23, Ս. Կարապետ

49, Գաբրիէլ աւագ քահ. Տէր-Գաբրիէլեանց
50, Գէորգ քահանայ Սաղոյեանց

24, Զուղուրբերու Ս. Աստուածածին

51, Յովհաննէս քահանայ Իւղբաշեանց

25, Կուկիոյ Ս. Աստուածածի

52, Աղէքսանդր քահ. Տէր-Յովհաննիսեանց
53, Գրիգոր քահ. Շահնազարեանց
7. Սարգիս սարկ. Օտեանց

26, Թանդոյեան Ս. Աստուածածին

54, Ներսէս աւագ քահանայ Ղամաղեանց
55, Սահակ քահանայ Սահակեանց
56, Յարութիւն քահանայ Ճուղուրեանց

1, Քահանաների թիւը, ժամանակի ընթացքում իջեցնելով՝ սահմանափակելու է 42 թւով։

2, Քահանաների որոշուած թուից աւելի ձեռնադրութիւնը և տեղափոխութիւնը խստիւ արգելելու է։

ՅՕԴՈՒԱԾ Բ.

Տփխիսի հայոց քահանաների միաբանութիւնը։

1, Տփխիսի հայոց քահանաների միաբանութիւնը ընդունելու է Տփխիսի բոլոր հայ ժողովրդին մի համայնք, և Տփխիսի բոլոր եկեղեցեաց քահանաներին հանդերձ սարկաւագներով և հոգևորականութեան մէջ ընդունված դպիրներով մի միաբանութիւն։

2, Տփխիսի հայ քահանաների միաբանութիւնը բոլոր աշխատանքը և վարձատրութիւնը ստիճանաբար հաւասարեցնելու է. այն է 1 - 25 տարի ծառայողին՝ համահաւասար, 25-ից —35 տարի ծառայողին՝ համահաւասար. 35 տարին լրացնողներին՝ ցմահ կենսաթոշակ։ Սոյն կանոնը գործադրուելու է սարկաւագների և հոգևորականութեան մէջ ընդունված դպիրների վերաբերութեամբ էլ. (Յօդ. ժդ.)։

3, Տփխիսի հայ քահանաների միաբանութիւնը՝ մեռնող քահանային իւր հաշուով է թաղելու. այրին պատանելու է ցմահ ամսական, եթէ որբերը փոքր են՝ թէ ըստ նիւթականին և թէ ըստ բարոյականին խնամելու է մինչև 22 տարի հասակի հասնիլը՝ արականի, և պսակը՝ իգականի։

4, Տփխիսի հայ քահանաների միաբանութիւնը, եթէ քահանայի պէտք ունենայ, այս դէպքում քահանայական ընդհանուր ժողովը՝ ծխականների ընտրած և սարկաւագ ձեռնադրուածներից ընտրելու է երեքին, և նոցա խոնարհաբար առաջարկելու է թէմական բարձր Սրբազան Առաջնորդի բարեհաճութեանը, և նա ըստ

իւր ազատ ընտրութեան՝ նորանցից մէկին ձեռնադրելու է հանգուցեալ քահանայի բաց տեղի վերայ քահանայ։

5, Տփխիսի հայ քահանաների միաբանութիւնը ունենալու է մի գանձապանական ժողով, որ քահանայապատկան զանազանակերպ արդիւնքները ստանալու է, և գանձապահի ձեռքով յանձնելու բանկը ի պահեստ և յաճուն. և մի վարչական ժողով, հսկելու բարեկարգութեանց, ստուգելու գանձարանական ժողովի հաշիւները, գտնելու արդիւնքի աւելի յուսալի աղբիւրներ, և միշտ մտածելու քահանայական վիճակի լայն և ընդարձակ ապահովութիւնը և պատուի նախանձելի բարձրութիւնը։

ՅՕԴՈՒԱԾ Գ.

Գանձարանական ժողով

1, Գանձարանական ժողովի անդամները ընտրելու է քահանայական ընդհանուր ժողովը, հատուկ ժամանակաւ, լրանալուց յետոյ՝ կարող են վերընտրուիլ։

2, Անդամները լինելու են երկու քահանայ և չորս աշխարհականներ։

3, Աշխարհականներն ստանալու են ամսական որոշ տոկոս ռոճիկ։

4, Գանձարանական անդամներից մի քահանայ և երկու աշխարհական անդամները պարտաւոր են առաւօտեան ժամը 10-ից նիստ ունենալ մինչև ճաշու ժամը մէկը, իսկ ժամը մէկից մինչև երեկոյեան ժամը 6-ը միւս կարգի մի քահանայ և երկու աշխարհական անդամները՝ շարունակ ամեն օր։

5, Գանձարանական ժողովի նիստերը լինելու են

կոնսիստորիայի սենեակներից մէկումը, իւր բոլոր կահաւորութեամբ հանդերձ։ Նորան կից լինելու է վարչական ժողովի սենեակը։

ՅՕԴՈՒԱԾ Դ.

Գանձարանական ժողովի վերաբերութեամբ մի քանի կէտեր։

1, Գանձարանական և վարչական ժողովները ունենալու են կնիք, մէջ տեղը բաց Աւետարան՝ խաչը գլխին, շուրջը «Տփ. Հ. Ք. միաբանութիւն. և տարեթիւը, այս կնիքը լինելու է վարչական ժողովի քարտուղարի մօտ։

2, Գանձարանական և վարչական ժողովների անդամների մէկի հիւանդութեան և կամ բացակայութեան ժամանակ, նորա անձնափոխանորդը կարող է փոխարինել՝ բացակայի բոլոր իրաւունքներով։

3, Գանձարանական ժողովի մթերած դումարը՝ յանձնելու է Պետական և կամ մասնաւոր բանկերը՝ որոշ ժամանակով։

4, Գանձարանական ժողովը՝ իւր մօտ պահելու է ոչ աւել 100 ռուբլուց։

5, Գանձարանական ժողովը իւրաքանչիւր ամսավերջին՝ հաշիւ տալու է վարչական ժողովին, իսկ տարուայ վերջը՝ քահանայական ընդհանուր ժողովին։

ՅՕԴՈՒԱԾ Ե.

Գանձարանական ժողովի ունեցվածքը

1, Գանձարանական ժողովը ունենալու է մի քարտուղար և մի գանձապահ. քահանայական ընդհանուր ժողովի ընտրութեամբ։

2, Գանձարանական ժողովը ունենալու է երկու սպասաւոր, ուղարկելու կարգադրութեանց մասին տեղեկութիւն տալու քահանաներին և այլոց։

3, Գանձարանական ժողովը ունենալու է առանձին առանձին երեք կարոնաւոր մատեաններ ծնելոց, պսակելոց և ննջեցելոց. այլ և մի մատեան՝ յուշարար, յոյսնող յուղարկաւորութեանց մասնակցող քահանաների հերթերը, օրինակ այս ինչ քահանան՝ այս ինչ շաբաթում մասնակցել է այս ինչ յուղարկաւորութեանը, այժմ հերթը այս ինչ քահանայինն է (յօդ. Է. համար 5։ Եւ այսպէս ջանալու է ընդմիշտ աշխատանքի հաւասարութիւնը ճիշտ պահպանել՝ այլև ամեն տեսակ ծառայութեանց մէջ. միայն հիւանդը և բացական ազատ են, բացական կարող է յետոյ՝ իւր բաց թողածները լրացնել։

4, Գանձարանական ժողովը ունենալու է մի դրամարկղ[1] մթերելու առձեռն ժողովուած դրամները։

5, Գանձարանական ժողովի դանձապահն էլ ունենալու է չորս առանձին առանձին մատեաններ ծնելոց, պսակելոց և ննջեցելոց, որոնց մէջ զատ զատ մուծելու է մուտքը այլև մի մատեան ընդհանուր մտից և ելից։

ՅՕԴՒԱԾ Զ.

Ծիսակատարութեան արդիւնքի բանակութիւնը

1, Գանձարանական ժողովը ծիսակատարութեանց արդիւնքների քանակութիւնը պէտք է խառն ժողովով որոշէ, որ ժողովուրդը իւր տալիքը գիտենայ և ըստ այնմ առանց սակարկութեան իւր տալիքը հատուցանէ։

2, Ժողովուրդը բաժանելու է զանազան դասակարգութեան, առաջին դասակարգութիւնը համարելու

է չքաւորներին և աղքատներին, որոնց ծէսը կատարելու է ձրի, սակայն է-րդ յօդուածի ընթացքովը։

3, Երկրորդ դասակարգութիւնից ստացուելու է ծնելոց համար (.....) ռուբլի, պսակելոց (.....) ռուբլի, և ննջեցելոց (.....) ռուբլի։

4, Երրորդ դասակարգութիւնից ստացուելու է ծնելոց համար (.....) ռուբլի, պսակելոց (.....)ռուբլի և ննջեցելոց (.....) ռուբլի։

5, Չորրորդ դասակարգութիւնից ստացուելու է ծնելոց, պսակելոց և ննջեցելոց համար՝ նոցա կարողութեանցը և նոցա սրտերի ազնուութեանցը համաձայն՝ արդիւնք։

ՅՕԴՒԱԾ Է.

Գանձարանական ժողովի գործք

1, Գանձարանի ժողովի անդամները իւրեանց քարտուղարովը և գանձապահովը ամեն օր նիստ են ունենալու, և լինելու են ազատ որ և է պաշտօն կատարելուց։

2, Գանձարանական ժողովը մկրտութեան կնքահօրից ստանալու է կնքադրամը և յանձնելու գանձապահին, որն անմիջապէս մուծելու է ծնելոց մատեանում, իսկ քարտուղարը նոյնպէս մուծելու է ծնելոց մատեանում, և կարոնը կտրել և տալու է կնքահօրը, մկրտող քահանան կնքահօրիցը ստանալով կարոնը՝ առանց որ և է պատճառաբանութեան և պահանջման մկրտելու է երեխային և ըստ սովորականի՝ մուծելու չափաբերականում, մահակնունքներն ազատ են ձեռականութիւններից։

3, Գանձարանական ժողովը նոյնպէս ստանալու է պսակուող փեսայացուներից և հարսնացուներից պսա-

կադրամը և յանձնելու գանձապահին, որ անմիջապէս մուծելու է պակէլոց մատեանում, իսկ քարտուղարը նոյնպէս մուծելու է պակէլոց մատեանում և կտրօնը կտրելու և տալու է վերայացուին, օրինակատար քահանան կտրօնն ստանալով Ս. պատարագից յետոյ անմիջապէս կատարելու է պակը և մուծելու չափարերականում։

4, Գանձարանական ժողովն ստանալու է ննջեցեալների անրիծքների, թաղմելանների արդիւնքը, ստանալու է կողոպուտները և մոմերը (կողոպուտները և մոմերը վերածելու է դրամի) Ս. սեղանների մոմերը և շաքարները (շաքարները ամսավերջին հաւասար բաժանելու է քահանաներին, սարկաւագներին և դպիրներին). եօթը և քառասուն պատարագներինը, հոգեհանգիստներինը, այլև յուղարկաւորութեանց մասնակցող քահանաների և երգեցիկ խմբի ստանալի արդիւնքները։

5, Գանձարանական ժողովը կարգապահական մատեանի ցուցման համաձայն գրելու է գործակալին, որ նա իւր սպասաւորի միջոցաւ յայտնէ նշանակուած հերթակալ քահանաներին և խմբին, որոնք առանց ո և է պատճառաբանութեանց անթերի կատարելու են կարգադրուած պատուէրները։

ՅՕԴՈՒԱԾ Ը.

Վարչական ժողով

1, Վարչական ժողովի անդամները լինելու են երեք քահանայ, մի սարկաւագ քարտուղար. և ունենալու երկու սպասաւորներ։

2, Վարչական ժողովի անդամներն և քարտուղարը ընտրուելու են հանդերձ անձնափոխանորդներով ընդ-

հանուր քահանայական ժողովից. եռամեայ ժամանակամիջոցաւ, ազատ ո և է ծառայութիւնից, ժամանակին կարող են վերընտրուել, կնիքը գանձարանական ժողովինն է լինելու։

3, Վարչական ժողովը իւրաքանչիւր ամսի վերջին ստուգելու է գանձարանական ժողովի և գանձապահի հաշիւները։

4, Վարչական ժողովը ստուգելու է իւրաքանչիւր քահանայի յուղարկաւորութեանց մասնակցելու հերթակալութեան թուերը և աշխատանքների հաւասարութիւնը։ (յօդ. Ե. 3)։

5, Վարչական ժողովը համեմատաբար տուգանքի է ենթարկելու զանցառու քահանաներին, սարկաւագներին և դպիրներին. (յօդ. ԺԸ համար 3)։

ՅՕԴՈՒԱԾ Թ.

Մեռելոց։

1, Վարչական ժողովը գերեզմանատունը բաժանելու է զանազան մասերի, և ամեն մի մասում նշանակելու է մի մի քահանայ և նոյն նշանակուած քահանան չէ չունենալու իրաւունք իւր համար մատնադրած սահմանից անցնել մի ուրիշ քահանայի մասը։

2, Վարչական ժողովը գերեզմանօրհնեաց համար տպագրել տալու է կարտոնի փոքր տոմսակներ վերները նշանակելու է 20 կոպէկանոցից սկսած 10 ռուբլանոց։

3, Վարչական ժողովը գերեզմանատան դռներում աջ ու ձախ կողմերումը դնել տալու է երկ երկու սեղաններ և նշանակուած մարդիկ տոմսերը վաճառելու են ներս մտնող ժողովրդի վերայ. և գերեզմանօրհնէքից յետոյ դրամները անմիջապէս հաշուելու և յանձնելու

39722-63

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀՍՍՌ

են զանձարանական ժողովի գանձապահին հանդերձ ստորագրական թղթերով։

4, Տոմս գնող ժողովուրդը իւր կամեցած պիրեզմանը օրհնել տալու է և դրամի փոխարէն տոմսը յանձնելու է գերեզմանօրհնող քահանային։

5, Գերեզման օրհնելուց վերջը, իւրաքանչիւր քահանայ վերադառնալով տուն, իւր տոմսերը զատելու է, յայտարարութեան մէջ իւրաքանչիւրը նշանակելու է և յանձնելու վարչական ժողովին, որը համեմատելով գումարի հետ յանձնելու է գանձարանական ժողովին։

ՅՕԴՈՒԱԾ Ժ.

Տնօրհնէք

1, Վարչական ժողովը, քաղաքը բաժանելու է զանազան մասերի և իւրաքանչիւր քահանայի յատկացնելու է սահմանափակ մի յայտնի մասն։

2, Քահանան ո և է պատճառաբանութեամբ չէ ունենալու իրաւունք, իրան յատկացրած սահմանից անցնել մի ուրիշի մասը, տուն օրհնելու։

3, Վարչական ժողովը տպագրել տալու է չորս վերշոկ աւել կամ պակաս երկարութեամբ և երեք վերշոկ լայնութեամբ տետրակներ՝ էլէքտրաքարշի տոմսակների տետրակների նման, վերից նշանակել տալու է 20 կոպէկից սկսած 25 ռուբլանոց և յանձնել տուն օրհնող քահանային, և նա տնօրհնէքից ստացած դրամի համապատասխան տետրակիցը կտրելու է կտրոնը և յանձնելու տանտիրոջը՝ տիրացուի ներկայութեամբ։

4, Տուն օրհնող քահանան տետրակը ստորագրութեամբ ստանալու է և ապա գնալու և օրհնելու

իւր համար որոշած քաղաքամասի տները։

5, Տուն օրհնող քահանաները տնօրհնէքից վերջը ստացած դրամները, կտրոնների արմատների հետ սըտուդելուց յետոյ, դրամները արմատների հետ յանձնելու են վարչական ժողովին, և նա գանձարանական ժողովի գանձապահին։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԱ.

Արդիւնքների աղբիւրներ

1, Վարչական ժողովը ընդ միշտ աշխատելու է գտնել նորանոր արդիւնքների զանազան աղբիւրներ, ընտրելու է մի քանի եկեղեցիներ, նորանց տօնը կատարելու ամենաշքեղ հանդէսներով, օրինակ քաղաքիս Հալուաբտրի մասում գտնուած ս. Գրիգոր Լուսաւորչի եկեղեցւոյ համար, Թէմական բարձր Սրբազան Առաջնորդի օգնութեամբ Մայր Աթոռից ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մասից մի փոքր մասն բերել տալ, և ամեն տարի նորա երեք տօներին նախապէս նշանակուած քահանաներով նախատօնանք կատարել, և հետևեալ օրը հանդէսը աւելի շքեղացնելու առթիւ, պատարագիչը Թէմական Առաջնորդը լինելի, քարոզներ և ճառեր խօսիլ, և այսպէս երեկոյեան և հետևեալ օրերի վաճառուած մոմերի և խաչահամբուրի արդիւնքները յատկացնել քահանաների գանձարանին։

2, Վարչական ժողովը ունենալու է մի մեծ կըրպակ կից մի որ և է եկեղեցւոյ՝ յարմարը Աւետեաց և Տափի - Թաղի եկեղեցիքն են, միմիայն այնտեղ վաճառել տալու է եկեղեցական պատկերներ, Աւետարաններ, խաչեր, ջահեր, շամառաններ, շուրջառացուներ, շուրջառներ, սաղաւարտներ, վակասներ բուռվարներ, խաչուառներ և քշոցներ, որոնց արդ-

դիւնքը յատկացնել քահանաների գանձարանին։

3, Խօջիվանաց, այլև Վերայի գերեզմանատունների արդիւնքը ևս յատկացնել քահանաների գանձարանին։

4, Եկեղեցեաց տարեկան արդիւնքների ծախքը մուտքից հանելով, մնացորդ գումարը Թէմական բարձր սրբազան Առաջնորդի, ընդհանուր քահանաների և երէցփոխանների ժողովի խորհրդով կարգաւորուելու է մի մասը տալ բանկը եկեղեցեաց պէտքերի համար, մի մասը յատկացնել կարօտ ուսումնարաններին, մի մասը յանձնել Կոնսիստորիային՝ տարեկան զանազան ծուխուց համար. և մի մասը յատկացնել քահանաների գանձարանին, այլև քաղաքիս բոլոր եկեղեցեաց յանուն քահանաների կտակած և ամեն տեսակ բանկային տոմսերը և դրամները յատկացնուելու է քահանաների գանձարանին։

5, Վարչական ժողովը Վանաց աւագ եկեղեցւոյ գաւթումը հանգուցեալ Գէորգ աւագ քահանայ Գալըստեանի նուիրած տանը և կամ մի որ և է եկեղեցւոյ յարմարաւոր սենեակներում բանալու է տպարան, և քահանաների անձեռնմխելի գումարներով բերել տալու նոր ձևի կատարելագործուած մեքենաներ, տառերի արմատներ, ձուլարաններ և այլ հարկաւոր մանրամասնութիւնները, ապա վարձել վարպետներ և գրաշարներ և սկսել գործել։ Իր արդիւնքը յատկացնել քահանաների գանձարանին։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԲ.

Գովեղի գործունէութիւններ:

1, Վարչական ժողովը Վանաց աւագ եկեղեցւոյ գաւթի յանուն ընձայացուների՝ նախկին Առաջնորդ,

այժմ Էջմիածնի Ս. Սինոդի տեղակալ բարձր Սրբազան Գէորգ արքեպիսկոպոս Սուրէնեանի կառուցած սենեակներում բանալու է գրադարան-ընթերցարան, որ միշտ բաց է լինելու, քահանաները, սարկաւագները և դպիրները ընդմիշտ պարապ ժամերում յաճախելու են և կարդալու թէ լրագրներ, և թէ գրքեր, և բացի սորանից անելու են վարժութիւններ թէ քարոզների և թէ հոգևոր ներկայացումների։

2, Վարչական ժողովը քահանաներից և դպիրներից կազմակերպելու է մի խումբ, տարուայ մէջ գոնէ առ նուազն հոգևոր հինգ ներկայացումն տալու, արդիւնքը յատկացնելու է քահանաների գանձարանին։

3, Վարչական ժողովը [illegible]նների աշխատասիրութիւնները տպագրելու է ձրի, և դրամի փոխարէն ստանալու է տպագրած գրքերի երրորդ մասը յօգ[illegible] քահանաների գանձարանին։

4, Վարչական ժողովը քահանաներից, սարկաւագներից, այլև քահանաների, սարկաւագների և դպիրների որդիներից և որդեգրներից ուսումները կատարելագործել ցանկացողներին՝ գանձարանի հաշուով ուղարկելու է արտասահման։

5, Վարչական ժողովը օգնելու է քահանաների, սարկաւագների և դպիրների (դպիրներ, պէտք է հասկանալ հոգևորականութեան մէջ օրինական կարգաւ ընդունվածները) աղջիկների պսակի օժիտին և պսակմանը սահմանափակ դրամով։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԳ.

Հրատարակութիւն

1, Վարչական ժողովը ջանալու է տանալ իրաւունք մի շաբաթաթերթի հրատարակման, ի հաշիւ և յօգուտ գանձարանին։

2, Շաբաթաթերթի անունը կոչուելու է «Հայոց Եկեղեցի»։

3, Շաբաթաթերթը հրատարակուելու է Տփխիսի քահանաների խմբագրութեամբ, որին աշխատակցելու են բոլոր ցանկացողները։

4, Շաբաթաթերթը լինելու է պատկերազարդ, և ամեն դուրս գալուն՝ պէտք է ունենայ առնուազն հինգ պատկեր. և պատկերները լինելու են Մայր Աթոռի, և զանազան տեսարանների, հոչակաւոր վանքերի, եկեղեցիների, ուսումնարանների, թագակիրների, կաթուղիկոսների, յայտնի հոգևորականների և մեծ մարդկանց։

5, Շաբաթաթերթի գինը լինելու է 10 ռուբլի. արտասահմանում 12 ռ., տասնեակրդ տարի շարունակ ստացող բաժանորդի լուսանկարը հրատարակուելու է շաբաթաթերթում։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԴ.

Վերահսկող քահանայ

1, Գանձարանական և վարչական ժողովների անդամոց գործունէութեանց վերայ, ընդհանուր քահանայական հաստատութեանց բարեկարգութեանց, եկեղեցեաց մաքրութեանց, ժամասացութեանց, քահանաների, սարկաւագների և դպիրների վարուց և շարժմանց վերայ լինելու է մի վերահսկող քահանայ։

2, Վերահսկող քահանան լինելու է խիստ, անկեղծ և նախանձախնդիր օրինաց պահպանութեան։

3, Վերահսկող քահանան՝ ազատ է լինելու որ և է պաշտօնից։

4, Վերահսկող քահանան միշտ ի ժամու և ի տարժամու շրջելու է, ազատ մուտ գործելու թէ երկու ժողովներում, և թէ ամեն տեղ՝ ուր հոտ է բուրում հոգևորականի. սակայն չունի իրաւունք միջամտելու, որ և է անձնաւորութեան սխալն ուղղելու, և գործունէութեանը՝ որ և է պաշտօնավարի։

5, Վերահսկող քահանան՝ միմիայն, և այն էլ գաղտնի կազմելու է արձանագրութիւն, նկատելով ժողովների անդամոց թոյլ վերաբերմունքը իւրեանց պաշտամանց. և զարտուղիների ընթացքը բարեկարգութեանց մէջ, և իւր մթերած արձանագրութիւնները կարդալու է ընդհանուր ժողովներում. ուր խիստն և եթ որոշուելու է զանցառուների պատիժները տուգանքով։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԵ.

Ընդհանուր ժողովներ

1, Ընդհանուր ժողովներ լինելու են տարին չորս անգամ, իսկ կարևոր դէպքում այլև արտակարգ։

2, Ընդհանուր ժողովը ընտրելու է իւր նախագահը և բարտուղարը։

3, Ընդհանուր ժողովի խորհրդածութեան նիւթերը նախագահը երեք օր առաջ գրաւոր յայտնելու է Տփխիսի քահանայական միաբանութեան բոլոր անդամներին։

4, Տփխիսի քահանաների միաբանութեան բոլոր անդամներն՝ ձայնի հաւասար իրաւունք են ունե-

նալու. ձայների հաւասար դէպքում՝ դերակշռութիւնը նախագահի կողմն է լինելու։

5, Ժողովից բացակայ անդամը՝ չէ կարող իւր ձայնը ուրիշի տալ և ոչ թղթով։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԶ.

Բարեկարգումներ

Վարչական ժողովը Տփխիսի բոլոր հայ քահանաներին ընդունելով իբրև մի եկեղեցւոյ միաբանութիւն և համարելով իբրև մի տան որդիներ, իւրաքանչիւրի համար որոշելու է համահաւասար աշխատանք՝ և իւրաքանչիւրին էլ վարձատրելու է մի միայն քահանայական գանձարանից, ուստի ոմանց տալու է ուսուցչութեան պաշտօն՝ որ աւելի տիրապետեն ուսուցչութեանը, ոմանց քարոզչութեան, ոմանց ծիսակատարութեանց, մկրտել պսակել, թաղել, ժամասել, պատարագներ մատուցանել և մասնակցել յուղարկաւորութեանց, հոգեհանգիստներին և անբիծքներին. և ոմանց գործակալութեան և այլ պաշտօններ։

2, Վարչական ժողովը որոշելու է օրինակատարութեանց ժամանակամիջոցը առաւօտեան ժամը 9-ից սկսած երեկոյեան ժամը 6-ը կատարուելու են թէ մկրտութիւնները, թէ պսակները և թէ ննջեցեալները։

3, Վարչական ժողովը ցանկութիւն յայտնող քահանաներին ընակեցնելու է եկեղեցապատկան տներում ձրի։

4, Վարչական ժողովը վերացնելու է տուն փարատելու աւելորդ սովորութիւնը, նոյնպէս քելէխը. և ննջեցելոց տիրոջը համոզելու է, որ քելեխի վերայ անելի ծախուց՝ եթէ ոչ ամբողջը, գոնէ կէսը նուիրէ

աղքատախնամ ճաշարաններին և կարօտ ուսուցիչներին։

5, Վարչական ժողովը մտածելու է ընդ միշտ բարեկարգել քահանայական դասը, և նորա լի ու լի ապահովութեան համար, և ապահովութիւնը հաստատ հիմունքի վերայ դնելու համար՝ անդադար հեռուն և հեռուն մտածելու է։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԷ.

Ամսականների բաժանումը։

1, Ամսականների քանակութիւնը որոշելու է վարչական ժողովը և բաժանելու է ընդ միշտ ամսի 25-ին. (յօդ. Բ. համար 2)։

2, Մի տարուայ ձեռնադրուած քահանան մինչև 25 տարին ստանալու է մի որոշ քանակութեամբ ռոճիկ։

3, Քսանհինգ տարին լրացրած քահանան մինչև 35 տարին ստանալու է մի որոշ քանակութեամբ ռոճիկ։

4, Երեսուն և հինգ տարի լրիւ քահանայական պաշտօն վարող քահանան ստանալու է ցմահ կենսաթոշակ։

5, Սարկաւագների և դպիրների համար էլ պէտք է այս կարգը գործ դնել, իւրեանց համար որոշած ռոճիկների քանակութեանցը համաձայն։

ՅՕԴՈՒԱԾ ԺԸ.

Դաս եւ հաստատութիւն կանոնադրութեան։

1, Վարչական ժողովը քահանաների միմեանց և կամ ժողովրդեան հետ պատահած անբաւականութիւնները քննելու է և ջանալու տալ բաւականութիւն։

2, Վարչական ժողովը քահանայի կամ մի որ և է սարկաւագի և դպրի դատը պաշտպանելու է թէ հոգևոր և թէ քաղաքական դատարաններում ի հաշիւ գանձարանի։

3, Քահանան, սարկաւագը և դպիրը, եթէ իշխանութեան կողմից ծանր պատժի ենթարկուած լինի, այդ դէպքում սառնալու է ամսականի կէսը, արդարանալու դէպքում՝ սովորականը, իսկ պաշտամանց զանցառու յանցաւորներին վարչական ժողովը ենթարկելու է աստիճանաբար տուգանքի. (յօդ. Է. համար 5)։

4, Տփխիսի Հայոց քահանաների միաբանութիւնը՝ սոյն կանոնադրութիւնը ընդհանուրի քննադատելուց յետոյ (քննադատութեան ժամանակամիջոցը՝ որոշուած է մինչև տարւոյս հոկտեմբերի վերջը) խոնարհաբար ներկայացնելու է հանդերձ յայտարարութեամբ բարձր Սրբազան Թէմական Առաջնորդին, և ի ձեռն նորա ի հաստատութիւն Վեհ. Հայրապետի աղոիս։

5, Տփխիսի Հայ քահանաների միաբանութիւնը սոյն կանոնադրութեան հաստատութեան իրաւունքն ստանալուն պէս՝ սկսելու է ընդհանուր ժողով կազմել նախագահութեամբ Թէմական Առաջնորդի և ընտրել գանձարանական և վարչական ժողովների անդամները, քարտուղարները. գանձապահը և վերահսկող քահանան, ընտրութիւնից յետոյ՝ ընտրուածներին գրաւոր տուաջարկել ի հաստատութիւն Թէմական Առաջնորդին. յետ հաստատմանց, ժողովներն սկսելու են իւրեանց պաշտամանց գործունէութիւնները, որոնք անմիջապէս տպագրել տալու են սոյն կանոնադրութիւնից բազմաթիւ օրինակներ. և ցրել քաղաքիս բոլոր Հայ ժողովուրդներին, այլև լրագրներով և քարոզներով ծանօթացնելու ժողովրդին կանոնադրութեան հետ, որ ըստ այնմ վարուի, և միշտ ջանայ չմեղանչել կանոնադրութեան դէմ, որով ծանրութեամբ, հաստատուած բարեկարգութեանը խանգարումն չպատճառէ. ըստ որում քահանաներից ճարպիկ շողոքորթը կջանայ շողոքորթութեամբ գաղտնի դրամներ շորթել շողոքորթուող ծխերից, այս կերպ վարուողներին՝ նախ խըստիւ պատիժելու են գանձարանական և վարչական ժողովները՝ և երկրորդ՝ ինքը ժողովուրդը, և բոլոր ժողովուրդը պէտք է լաւ հասկանայ, որ ինքը չունի տալու ոչ մի քահանայի. սարկաւագի և դպրի մի կոպէկ անգամ, այլ իւր տալուն՝ միմիայն տալու է գանձարանական ժողովին և այսպիսի խստութեամբ և հետաքրքիր լարուած ուշադրութեամբ պահպանած կանոնադրութիւնը՝ անշուշտ կունենայ յարատեւութիւն. այլև կդառնայ պատճառ և գիւղական զրկուած քահանաների վիճակների բարւոքմանը մատծելու և ճանապարհ հարթելու։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос Библиотека
ՀՍՍՌ-ում ԵՐՎ

1

Арм
3-38

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0160119

Арм.
3-384a